

**ВІДТВОРЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ МЕТАФОРИ У
ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ**

Шпак Лілія Романівна

магістрант

Пасічник Наталія Іванівна

кандидат філологічних наук

ТНПУ ім. В. Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Анотація: Зроблено огляд сучасних підходів до перекладу метафори. Запропоновано гіпотезу когнітивного перекладу комплексної концептуальної метафори у поетичному дискурсі.

Ключові слова: комплексна концептуальна метафора, поетичний дискурс, гіпотеза когнітивного перекладу, структурний аналіз, аналіз метафоричного сценарію, аналіз комунікативної інтенції.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що відтворення концептуальної метафори, яке містить комплекс проектувань зі сфери джерела у сферу цілі, у вимірі поетичного дискурсу – це завдання, вирішення якого передбачає вироблення відповідного комплексного підходу, створеного з урахуванням усіх аспектів її структури, а також смислових, функційних та комунікативних параметрів.

Мета розвідки – проаналізувати особливості відтворення комплексної концептуальної метафори у поетичному дискурсі.

У роботі використано описовий, гіпотетичний та аналітичний **методи**.

Комплексна концептуальна метафора у контексті поетичного дискурсу - це складна структура, дослідження якої доцільно здійснювати з урахуванням не лише когнітивних характеристик (імідж-схема та концептуальні проектування), але й характеристик комунікативного плану

(нарративні, аргументативні та евалюативні аспекти) у поєднанні з характеристиками фреймових диспозицій. Відтак для обґрунтування гіпотези когнітивного перекладу комплексної концептуальної метафори у вимірі поетичного дискурсу варто орієнтуватися як на висновки, зроблені у контексті досліджень, націлених на відтворення смислів, пов'язаних з її структурними характеристиками (З. Кьовечеш [4], К. Шеффнер [9], Н. Мендельбліт [6], М. Шаттлворт [10], А. Аль-Харрасі [1]), так і на висновки, зроблені в рамках сценарної та комунікативної гілок концептуальної теорії метафори, а саме на висновки дослідників, які, відштовхуючись від ідеї фреймів та сценаріїв Ч. Філлмора [3], Дж. Лакоффа [5], Дж. Р. Тейлора [12], розглядають метафору як сценарне утворення – взаємно пов'язаний комплекс структурних чинників та чинників інтенціональності, що включають евалюативно-сміслові й мотиваційні, у т. ч. культурного плану, у поєднанні з чинниками сценарних очікувань та комунікативних інтенцій (А. Мусольфф [7], Дж. Стін [11], А. Дейгнан [2], Е. Семіно [8]). З огляду на окреслені орієнтири, ця гіпотеза повинна містити два теоретичних блоки: структурний та комунікативний. Структурний, зокрема, передбачає висвітлення основ всестороннього структурного аналізу, що включає дослідження можливостей відтворення комплексної концептуальної метафори на двох рівнях: по-перше, на рівні усієї сукупності концептуальних проектувань – з урахуванням застосованих автором когнітивних механізмів їх розширення, розробки та смислового розвитку – і, по-друге, на рівні усіх трансформацій традиційної імідж-схеми в цілому та її окремих елементів, а також пов'язаних з ними елементів образного домену. Що ж до комунікативного блоку, то він відповідно передбачає висвітлення основ аналізу метафоричного сценарію та аналізу закладеної в метафору комунікативної інтенції, тобто з'ясування можливостей донесення до читача таких аспектів комплексної концептуальної метафори, як, з одного боку, відтворення авторських сценарних очікувань і, з другого, реконструкцію смислових та мотиваційних комплексів, які визначають її потенційний вплив на читача.

Висновки. Отож, для дослідження особливостей когнітивного перекладу комплексної концептуальної метафори у поетичному дискурсі варто орієнтуватися не лише на структурний аналіз, запропонований у рамках концептуальної гілки, але й на аналіз метафоричного сценарію та комунікативної інтенції, принципи якого розробляються в рамках новітніх - сценарної та комунікативної – гілок когнітивної теорії метафори.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Al-Harassi A. Metaphor in (Arabic-into-English) Translation with Specific Reference to Metaphorical Concepts and Expressions in Political Discourse / A. Al-Harassi. – Unpublished PhD thesis. – Aston University, 2001. – 343 p.
2. Deignan A. The evaluative properties of metaphors / A. Deignan // *Researching and Applying Metaphor in the Real World* / [eds. G. Low / Z. Todd / A. Deignan / L. Cameron]. – Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2010. – P. 357-373.
3. Fillmore Ch. An Alternative to Checklist Theories of Meaning / Ch. Fillmore // *Proceedings of the Berkeley Linguistics Society*. – 1975. – P. 123-131.
4. Kövecses Z. Conceptual metaphor theory and the nature of difficulties in metaphor translation / Z. Kövecses // *Tradurre Figure / Translating Figurative Language* / [ed. D. R. Miller & E. Monti]. – Bologna: Quaderni del CeSLiC, 2014. - P. 25-39.
5. Lakoff G. Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind / G. Lakoff. – Chicago & London: University of Chicago Press, 1987. – 614 p.
6. Mandelblit N. The Cognitive View of Metaphor and Its Implications for Theory / N. Mandelblit // *Translation and Meaning. Part 3*. – Maastricht: Universitaire Press, 1995. – P. 483–495.
7. Musolff A. Metaphor scenario analysis as part of cultural linguistics / A. Musolff // *Tekst i diskurs – text und diskurs*. – 2016. – № 9. – P. 47-69.

8. Semino E. *Metaphor in Discourse* / E. Semino. – Cambridge: University Press, 2008. – 245 p.
9. Schäffner Ch. *Metaphor and translation: some implications of a cognitive approach* / Ch. Schäffner // *Journal of Pragmatics*. – 2004. – № 36. – P. 1253-1269.
10. Shuttleworth M. *Translation studies and metaphor studies: Possible paths of interaction between two well-established disciplines* / M. Shuttleworth // *Tradurre Figure / Translating Figurative Language* / [ed. D. R. Miller & E. Monti]. – Bologna: Quaderni del CeSLiC, 2014. – P. 53-65.
11. Steen G. *Translating metaphor: What's the problem?* / G. Steen // *Tradurre Figure / Translating Figurative Language* / [ed. D. R. Miller & E. Monti]. – Bologna: Quaderni del CeSLiC, 2014. – P. 11-24.
12. Taylor J. R. (1995). *Linguistic Categorization: Prototypes in Linguistic Theory* / J. R. Taylor. – Oxford: Clarendon Press, 1995. – 312 p.